

SLAM POETRY – PIŠE SKOT VUDS

Objavljeno u „Svetska literatura danas“, avgust 2008.

Prevela – Dragoslava Barzut

Slem poezija je krajnji domet demokratije umetnosti: slem izvodi poeziju iz udžbenika i učionica na ulicu gde svako može da se izrazi živim rečima.

Preko stotinu ljudi čeka u redu ispred „Nuyorican Poets Cafe“ svakog petka, večeri kada je poetski šou, jedan od brojnih nedeljnih art dešavanja na ovoj aveniji. Kada se vrata otvore i prostorija popuni, ljudi koji ostanu napolju nastavljaju da čekaju u redu čak i nakon što šou počne. Za deset dolara vi ste kupili ulaznicu ali ne i garanciju da ćete sesti. Naravno, petak večere nije bilo kakvo čitanje poezije. Petak večere je jedno od dve noći u Nuyorican-u kada se poezija slema. I svako ko je ikada bio na slem večerima poezije reći će vam: ovo nije poezija kakvu su vam čitali profesori književnosti.

Slem poezija je nastala pre 21 godinu u Čikagu. Kreirao ju je građevinski radnik Mark Smit, koji je, posle napornih akademskih čitanja i dobre stare izdavačke mreže, došao na zamisao da poeziji treba interakcija sa publikom, kao i mogućnost da svako ko ima pesmu može da nastupi. Smit je to postigao tako što je napravio šou koji dozvoljava pesnicima da izvedu svoju poeziju pre nego publika zajedno sa sudijama oceni njihov nastup na olimpijskoj skali od jedan do deset. To je bio zabavan i veličanstven eksperiment, jednostavan trik da se ljudi zainteresuju za poeziju, i on je privukao publiku, zainteresovao je ceo svet za poeziju, vrtloglavo.

Nasuprot onome što većina novinara koji štampaju priče o slem poeziji piše, slem nije umetnička forma. Slem je ideja, trik uz pomoć kojeg treba ubediti ljude da je poezija mnogo zanimljivija i mnogo više kul nego što je to na zamornim časovima književnosti i u prašnjavim antologijama, i uveriti ih da oni mogu da se uključe i angažuju. Navlačenjem poeziji borbene odežde, uvođenjem takmičenja, sugerise se modernom ukusu za senzacionalizam u umetnosti – kada se to uradi na pravi način – bez zalaženja u prostu karikaturu ili zabavu. Dobar slem je zabavan, glasan, prati ga dobro izvođenje, performans. U slučaju da bilo koji od ovih elemenata nedostaje, što je savršeno prihvatljivo kada je reč o slemu, misija ne može da bude ispunjena. Ljudi mogu da uživaju u dobroj poeziji na internetu, u udobnosti svog doma i to kada god požele. Za razliku od toga, slem nudi iskustvo koje se ne može steći iz knjiga ili preko kompjutera, i čak mogućnost da se utiče na tok događaja. Slem ohrabruje ovakvo razmišljanje, u stvari.

Trebalo bi napomenuti da slem pokret više nije ograničen na andergraund kafiće i barove; on ima svoj javni prostor za svoje pristalice. Postoje tri nacionalna sankcionisana godišnja takmičenja; neprofitna organizacija koja prati slem poeziju interesuje se za nju i registruje slem širom sveta (prigodno nazvan Slem poezija) brojne slem publikacije, dokumentarce i filmove. Redovna slem takmičenja održavaju se u više od pedeset država, i slem se pojavljuje na svim kontinentima. Postoji slem u Singapuru i Kanadi, Južnoj Africi i Jamajci. Evropa vrvi od slem poezije, pa čak je i Antarktik preuzeo slem. Slem je punudio scenu i mikrofon za mnogo više pesnika nego što je to i jedan drugi pesnički pravac u poslednjih dvadeset godina, i njegov uticaj nastavlja da raste.

Slem ima svoje kritičare, naravno; kao i svaka popularna umetnost. Književni kritičar Harold Blum objavio je u „The Paris Review“ najverovatnije najpoznatiji podrugljivi stav o slemu, nazivajući ga „smrt umetnosti“. Poznati pesnik Lorens Ferlingeti izbacio je u „San Francisco Chronicle“ pre nekoliko godina svoj čuveni citat o slemu: „Slem ubija poeziju“. Ipak, sve dok ove i druge kritike dolaze od ljudi koji su malo ili nimalo upoznati sa slemom i koji još uvek misle da

je poeziji mesto u ogromnim nečitljivim knjigama skrajnutim na policama institucija, one nisu verodostojne. Neke od najboljih kritika slema došle su iz njenih sopstvenih redova, pesnika koji pokušavaju da postave nove standarde popularizujući svoj rad (jedan od poznatih predloga slemera je da sudija ne bude neko iz mase ko je slučajno te noći ušetao u određeni bar). Politika slema je politika otvorenih vrata koja dozvoljava mnogo istih tema i stilova predstavljanja, retko da je slem pesnik neko ko je napravio neki pomak u tradicionalnim izdavačkim krugovima. Mnogo slemera to radi svakog dana, i razlika između stranice papira i stejdža nije ista kao pre deset ili dvadeset godina, ali jaz između lokalnog slema i mejnstrim izdavačke industrije je ogroman. Nije da je to obilna pesnička produkcija, da podsetim: prodaja nekoliko hiljada primeraka knjiga poezije jednaka je prodaji zlatne ploče u muzičkoj industriji.

Poezija generalno duguje mnogo slemu, pitajte profesore i obrazovne ustanove koje su promenile njihovu nastavu i snabdeli svoje biblioteke sa aktuelnim slem antologijama kao štiti su „Spoken Word Revolution“ ili edicija slema koju je pokrenuo Mark Smit, „The Complete Idiot's Guide to Slam Poetry“.

Da nema slem poezije, kao i potrebe za zadovoljenjem osnovnih ljudskih potreba kao što je potreba za zajedničkim izražavanjem, poezija bi izumrla pre mnogo vekova. Slem nastoji da venča ove dve realizacije svakog puta kada „udari“, najbolji slemeri poentiraju puštajući vas da se njišete pri svakom koraku i prebacuju loptu u vaše dvorište. Slem je preuzeo poeziju iz učionice i čvrsto je stavio u ruke ljudi, a mnogi od njih samo traže neki sadržaj koji bi ih uveče zabavio a da to nije odlazak na film.

Svi kritikujemo umetnost; ili nam se sviđa neka slika ili pesma ili film ili ne. Slem poezija podiže mnogo više prašine. Slem povezuje publiku, i pesnici su vrednovani ne samo odzivom publike već i ocenama koje im daju nasumično izabrane sudije iz publike. To je najčistiji oblik demokratije u umetnosti, aspekt koji izostaje u mnogim kritičkim osvrtima.

Slem poezija nije takmičenje u pravom smislu, naravno, i po pravilu na ovim večerima obično nisu prisutne istaknute i stručne sudije. Slem propagira ideju da umetnost pripada narodu a ne institucijama ili modnim kreatorima. Slemu je neophodna kritika običnog čoveka. Slem dokazuje da poezija namenjena narodu, na kraju pripada narodu, do te mere da zahteva njegovo mišljenje koje bi se smatralo kao pravo slem iskustvo.

Lepota poezije je u tome što svako može da piše pesme. Ali to je i svojevrsno prokletstvo. Slem poezija uzdiže tu lepotu – prokletu formulu na nivo na koji se većina umetnika ne bi usudila da izloži sebe: kritikama javnosti i potencijalnim opomenama. Naravno, postoji mnogo kritičara nedeljnika koji se motaju tuda, ali slem jednostavno nije okupacija profi kritičara niti je zanimljiv akademskim krugovima. Može samo da ih zabrine to što mnogi ljudi svakodnevno konzumiraju takvu poeziju, što uopšte drže da je to poezija!

U bilo kojoj fazi studiranja ili života, osveščivanje vodi ka promeni. I dok slem ne oglašava sebe kao svrhu, to je samo jedan vid moderne poezije, koji uglavnom razvija dinamiku na zajedničkoj talasanoj dužini. Radeći naizgled bezopasnu stvar – buđenje interesovanja za poeziju kod ljudi – slem se nada ne samo da će pokrenuti čula za lepotu jezika i sveta oko sebe, već i da će pokazati ljudima kako mogu da utiču na svet oko sebe kroz ono što poezija može da (im) pokaže.